

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Dr. Ecsedi István: *Népies vadfogás és vadászat a debreceni határban és a Tiszántúlon.* (A Déri múzeum néprajzi osztályának ismeretterjesztő közleményei.)

A magyar ősfoglalkozások közül a vadászat az, amelyik eddig leginkább elkerülte kutatóink figyelmét. Ez nem is csoda, hiszen népünk a vadfogást, hurkok, csapdák és török felállítását csak titokban, orvvul űzheti és ezért nem is nagyon dicsékedhetik vele. Vadászási módját, vadfogó szerszámainak szerkezetét az avatatlanok elől féltve őrzi. Már ez a titkolódzás is arról győz meg bennünket, hogy igen sok ősi elem, primitív technikai művelet, szerszám darab maradhatott meg a tárgyi néprajz ezen kutatási területén. *Ecsedi Istváné* az érdem, hogy jórészt töretlen utakon haladva a népies vadfogást és vadászatot a Tiszántúlról megismerteti. Könyve két részre oszlik. Az első részben „a passzív vadászatot vagyis a vadfogást” tárgyalja. Azt a vadászati módot, amikor „a vadfogó lest vagy csapdát állít fel és ez várja a vadat”. A második rész az „aktív vadászatról” szól, amikor a vadász űzi, hajtja, elüti vagy lelövi a vadat. Néprajzi szempontból kétségkívül az első rész az értékesebb. Itt sorra veszi *Ecsedi* a különböző borító, csapó, szűrő, zúzó, hurkoló, csalogató szerszámokat, a lépezést, a töröket, a vad megétetését. Ezekkel a vadfogó készségekkel a legkülönbözőbb népeknél a legkülönbélettebb alakváltozásokban lépten nyomon találkozunk, anélkül, hogy kölcsönhatást lehetne feltételezni. A *Lud Slowianski* (Kraków) 1931. II. kötetében öt etnográfus a Balkán félsziget különböző részeiből és Lengyelországból mutat be ilyen eszközöket. Ezekből a tanulmányokból és *Ecsedi* munkájából azt látjuk, hogy a hurkoknak nálunk sokkal több alakváltozása van, mint a balkániaknak. (*Petrovics* mutat be madár- és rókahurkokat Szerbiából, *Vakarelszki* lőszórhurkot dnyi Bulgáriából. Az *Obrebszki* által közölt hurkok Besszarábiából, Gjoktepe, Kálnova stb. környékéről igen ötletes, de nem tisztán hurokszerű szerszámok.) Meglepő, hogy zúzócsapdáink sokkal primitivebbek, mint a balkániak (l. i. m. *Obrebszki* és *Vakarelszki* cikkeit). Az egy és két nyílású alföldi ládacsapdákhöz hasonlóak vannak a lengyel Kostopol, Piotokow kerületekben (l. i. m. B. 203—4. old.), vastőreinkhez hasonló akad a keletbalkánon (Kálnovo, l. i. m. B. 179. old.) *Ecsedi* könyve kétségkívül hézagpótló néprajzi irodalmunkban. Elolvasása után önkénytelenül felvetődik előttünk az a kérdés,

mennyi ilyen szerszám lappanghat még az erdei, hegyi népek kezén, ahol még bővebben van vad, mint a rohamosan változó Alföldön. Kár, hogy a szerző az agancs puskaportartók tárgyalásánál *Bátky* megállapításairól nem vesz tudomást (N. Ért. 1926:1–11.), amikor *Jankó* egy régebbi cikkének (Arch. Közl. 1895:177.) néhány sorát nyomatékosan leszögezi.

Gunda Béla.

Nagy József: *Teljes magyar nyelvtan kérdés-felelet formában.* (Debrecen, 1933. Harmathy Nyomda; 8° 103 l., ára 1.60 P.) Iskolai segédkönyv, de többet nyújt bizonyos tekintetben, mint más hasonlótermészetű segédkönyvek. Mivel a teljes leíró magyar nyelvtant felöleli, bármelyik iskolatípus és bármelyik osztály használhatja. Rövid, világos meghatározásai a nyelvtudomány legújabb, biztos eredményein alapulnak. Érdeme, hogy a bevezető részben a nyelvészet általános kérdéseit is tárgyalja; azt is kiemeljük, hogy a nyelvtörténeti szempontot szerencsésen érzékelteti. Leíró nyelvtan, de azért, — a tanuló értelmi képességéhez mérten, — mindig megfelelő alkalomkor rámutat és egyszerű példákkal igazolja, hogy mai nyelvünk fejlődés eredménye. Azt is megjegyzem, hogy a határozók felosztásában követi ugyan iskolai nyelvtanaink felosztását, de rámutat arra, hogy az összes határozók a helyhatározóból lettek: „...a helyi határozón kívül minden egyéb határozó képes helyhatározónak tekinthető” (72. lap). Ugyanaz a gondolat ez, amit *Mészöly Gedeon* is már évek óta hirdet egyetemi előadásaiban. A mondatról adott meghatározása helyes ugyan, de úgy vélem, hogy a tanuló értelmi fokához mérve: nehéz; jó lett volna példán is bemutatni a definíciót (59. l.). Kár, hogy a szerző az írásjelek használatáról nem szól. Ez azonban mit sem árt a könyv rendeltetésének és értékének: mint segédkönyvet haszonnal forgathatja azt tanár, tanító és bármelyik középfokú iskolához tartozó tanuló.

Nyíri Antal.

KÉRDÉSEK.

59. kérdés. Az egyik alföldi városban hallottam ezt a szót: *törköló* (főnév). Jelenti azt a hegyes végű eszközt, amivel morzsoláskor a kukoricaesőről egy sor szemet *letörkölnek*. (= ledúrnak),

hogy a kézzel való morzsolást könnyen megkezdhessék. Ugy látom, hogy a szótárak e szót nem ismerik. Azért kérdezem tehát, hogy az Alföldön mennyire van elterjedve ez a szó.